

A kilakoltatások ügymenete*

1987-ben a főváros egyik kerületében a hatóságok koncentrált támadást indítottak az önkényes lakásfoglalók ellen — mintegy 130 családot akartak a nyári hónapokban kilakoltatni. A kilakoltatásra ítélt családok több mint 90%-a cigány volt. Tudomásom szerint ez volt az első ilyen, nagyobb méretű akció a fővárosban. Kilakoltatni még a 80-as évek végén is egy kicsit szegyélni valónak számított. A kilakoltatás fogalma egyértelműen azt a képet hívta elő, hogy a háziúr a szegény munkásembert családotól az utcára rakja, mert az nem tudja fizetni a lakbért. Legalábbis ez volt az ideológia által sugallt kép. (A valóság azért itt is némiképp eltért ettől.) 1987-ben a hivatalban mindenesetre nagyon nem örültek, hogy az akció tervezésének közepén megjelentek a szociológusok (amúgy véletlenül, de ezt nem hitte el senki).

Az azóta eltelt néhány évben a hivatalos álláspont szinte gyökeresen megváltozott. 1990-ig a tanácsok, 1991 őszétől pedig az új önkormányzatok (tisztelet a kevés kivételnek) már határozottan és nyíltan a kilakoltatást tartották és tartják a maguk részéről az egyetlen lehetséges eszköznek bizonyos problémák „megszüntetésére”. A főváros több kerületében folyamatosan lakoltatnak ki, s teszik ezt — most is — a többség, az állampolgárok többségének érdekére való hivatkozással. Már-már hátborzongató, ahogy az új kerületi vezetés ugyanazokkal a szavakkal fejezi ki ugyanazokat az érveket és motivációkat, ahogy ugyanúgy gondolkodás nélkül és nem kis agresszivitással menekül atól a problémától, amelyet az önkényes lakásfoglalások demonstrálnak. Szinte félelmetes az a rövidlátás, amelyet tapasztalhatunk; félelmetes, hogy csak „percekre” előre képesek gondolkodni, ahogy komolyan bizonygatják, hogy a kilakoltatás az egyetlen lehetséges lépés. Megjelenik ebben persze az a motiváció is, hogy akkor az „önkényesek” majd másik kerületbe mennek, és az már másnak a baja, illetve, hogy minél gyorsabban szeretnének szabadulni az egész problémahalmaztól. De a reagálásokban benne van az a vaskos előítélet is, amellyel a hivatal (régi vagy új) viszonyul részben az önkényes lakásfoglaláshoz, de főként ahhoz a társadalmi csoporthoz, amely a lakásokat elfoglalja — azaz a cigányokhoz. S nem utolsó sorban ott bujkál a félelem is ezektől az emberektől, akik mintha a régóta vágyott, és most talán megvalósíthatónak látszó polgári jólétet veszélyeztetnék. A kilakoltatás mellett kardoskodók nem igazán látják át, hogy — egészen vulgáris hasonlattal élve — hiába dobják ki mindenestül az egész problémátömeget az ajtón, az sokszorosára duzzadva visszamegy az ablakon. „Az én házam, az én váram” szemlélet a XX. század vége felé már nehezen tartható. Jó lenne, ha az új kerületi önkormányzatok rövid idő alatt belátnának

* A cikk egy nagyobb lélegzetű esettanulmány részlete, amely az MTA Szociológiai Kutató Intézet megbízásából készült, és a Szociálpolitikai Értesítő 1990/2. számában jelent meg.

maguk is néhány egészen egyszerű összefüggést, hogy pl. emberek az élet elemi lehetőségeitől (munka, lakás, iskola, egészség stb.) megfosztva törvénytörően lökődnek a deviancia felé, s a fejlett társadalmak se csupán humánus okokból áldoznak nem kevés pénzt és energiát hasonló társadalmi problémák kezelésére, hanem mert rájöttek, hogy saját önös érdekük szerint sincs más választásuk.

A főváros vezetésének gyakorlatilag semmi jogköre nincs arra, hogy befolyásolja a kerületeket az önkényes lakásfoglalókkal szemben alkalmazott eljárások megváltoztatására; valamilyen toleránsabb magatartásra (például, hogy legalább mínusz 10 celsius alatt ne lakoltassanak ki), a problémával való szembenézésre, és akár közös kezelési módok kialakítására ösztönözve azokat. Ajánlásokat és „jó tanácsokat” adhat. Az önkormányzati törvény alapján a fellebbezéseket, a kérelmeket sem a Fővárosi Önkormányzati Hivatalban bírálják el, a másodfokú hatóság a Köztársasági Megbízotti Hivatal lett.

A következőkben a kilakoltatásnak mint bürokratikus ügymenetnek a lépéseit veszem sorra, az 1987-es kilakoltatási akció tapasztalatai alapján.

A lakásfoglalástól a kilakoltatásig — egy ügymenet állomásai

A lakás elfoglalásának tényét a házmester — vagy a lakók — jelenti a területileg illetékes házkezelőségnek. A jelentést a házkezelőség továbbítja az ingatlankezelő vállalatnak, a kerületi tanács különböző (lakásügyi, szabálysértési és kezelési) osztályainak és a rendőrségnek. Attól függően, hogy a házmester vagy a lakók mennyire akarják védeni a beköltözők érdekeit, a beköltözés és a bejelentés között eltelt időszak néhány naptól néhány hónapig is terjedhet. A házmester kötelessége mindenestre csak a bejelentésre terjed ki. Ez a bejelentés a lakás feltörését magára vállaló személy (aki általában a családfő, de nagyon sok esetben a feleség vagy élettárs) szokványos személyi adatait tartalmazza (életkor, születési hely, munkahely).

A bejelentést követően a tanács különböző osztályai — gyakorlatilag egymástól függetlenül — „valamikor” elkezdik az ügyintézt.

A lakásosztály előadója, ügyintézője — akihez a terület tartozik — elmegy a lakáscímre, és elkészít, felvesz egy ún. Helyszíni adatfelvételi lapot. Az adatlap nem mindig készül el, vagy mert éppen senki nem tartózkodik a lakásban, amikor az ügyintéző kimegy (értesítést előre nem küldenek, kétszer a legritkább esetben mennek), vagy mert az ügyintéző nélkül kezdi el a kilakoltatás-kiköltöztetés intézését.

Maga az adatlap részletesen tartalmazza a lakás állapotát, nagyságát, komfortosságát stb., valamint már nemcsak a családfő (vagy annak tartott családtag) szerepel rajta, hanem „leltárba veszik” az összes beköltözőt (név, születési idő, családi állás). A lakás alaprajzára fenntartott helyen pedig ejtenek néhány szót a család helyzetéről.

A házkezelőség bejelentése után — függetlenül attól, hogy volt-e „helyszínelés” vagy sem — a családfőt (vagy azt, aki a lakásfeltörést magára vállalta) behívathatják a lakásosztályra, és meghallgathatják indokait. Erről jegyzőkönyvet vehetnek fel, valamint arról is, hogy hol lakott előtte, és kikkel költözött az elfoglalt lakásba. Ilyen jegyzőkönyv nem készül minden esetben. Feltehetően a „rámenősebb” családoknál

készül, illetve akkor, ha az ügyintéző fontosnak tartja, hogy személyesen is meghallgassa a családot. Annak, hogy készült-e jegyzőkönyv, tapasztalataink alapján a kilakoltatás szempontjából nem volt jelentősége, bár ez elvileg talán a méltányosság alkalmazását, illetve annak mérlegelését szolgálná. Alább szó szerint közöljük egy jegyzőkönyv részletét. Ez egy ötgyerekes cigány asszonnyal készült, akinek 1984 januárjától 1984 augusztusáig 9 (kilenc) bejelentett lakása volt. Kálváriája — legalábbis, amiről jegyzőkönyv tanúskodik — akkor kezdődött, amikor el kellett hagynia egy tanyai szolgálati szállást, mert munkaviszonya megszűnt valamelyik tsz-nél. A következő hónapok alatt nem lakásról lakásra, csak különféle szálláshelyekről más szálláshelyekre vándorolt öt gyermekével, hogy — valahol munkát és lakást is találva — megtelepedhessen. Hogy a nagyobb gyerekek ezekben a helyzetekben hogy sodródnak el a családtól, és mennyire veszélyeztetettek, arról csak a jegyzőkönyv egy-egy félmondata árulkodik.

„A múlt hét hétfőjén kiharhatalmaztak a fsz. 1. sz. alatti lakásból. A gyermekeket akkor eldugtam, hogy el ne vigyék őket. Aznap délután a fiam elment edzésre bokszolni, és azóta nem tudom, hol van. Bejelentettem a rendőrségre és gyermekeimmel a nyugatiban aludtunk. A ... fsz. 21. sz. alatt levő üres lakást feltörtem, és abba beköltöztem a két gyerekkel. Az ajtót a zár mellett egy vasdarabbal feltörtem. A múlt hét péntekén, 16-án történt. Másnap feltörtem a raktárt, leszereltük róla a lakatot, s a holmijaimat átvittem a lakásba. Kisfiammal hordtuk át a bútorokat szombatusárnap. Ha a lakásból kitesznek, török fel másikat. A lakást csak akkor vagyok hajlandó elhagyni, ha albérletet, vagy olyan tsz-t találok, ahol lakást adnak. Egyébként nem.”

Ha az ügyintézés a maga szokásos módján csordogál (bár itt 1987-ben inkább felgyorsítottan folyt), akkor hosszabb-rövidebb idő után két fajta határozat készül. Az első — az ún. *Megállapító határozat* — felszólítja a beköltözőket, hogy a lakást hagyják el, és kilátásba helyezi a karhatalmi kiköltöztetést. A *Megállapító határozat* ellen lehet fellebbezni — vagy téves ténymegállapítása miatt, vagy méltányosságot kérve —, de a fellebbezésnek halasztó hatálya nincs. Azaz a kilakoltatást végre lehet hajtani, még akkor is, ha a bejelentés mondjuk téves volt, és esetleg nem is önkényes beköltözőkről van szó.

A megállapító határozatot a kilakoltatást elrendelő határozat követi. Az, hogy a két határozat között mennyi idő telik el, attól függ, hogy a hivatalnak mi a viszonya az önkényes beköltözőkhöz. Így előfordul, hogy a két határozat között akár néhány év is eltelik, vagy meg sem születik a kilakoltatási határozat, de ezekről az esetekről mi nem tudunk. (A *Megállapító határozat* megszületését követő három éven túl már nem lehet kilakoltatni. Ugyanis ha az ügyintézés három évre megszakad, az eljárás tovább nem folytatható. Az elévülési idő egyébként 5 év — a beköltözéstől számítva.)

Egészen szélsőséges esetben a két határozat egyszerre születik meg. Sőt, volt olyan eset is, amikor egy kilakoltatásnál derült ki, hogy a házban más önkényes lakásfoglalók is laktak. Ekkor a lakásügyi előadó ott helyben töltötte ki a kilakoltatást elrendelő határozatot, és

— ha már Fősped, rendőrség és minden adva volt — rögtön ki is költöztette a családot — amúgy teljesen szabálytalanul.

A kilakoltatást — ha meghozták az arra vonatkozó határozatot — mindig végre is hajtják, kivéve ha a bentlakók az utolsó pillanatban „önként” elmennek, s a lakáskulcsot a tanácsnak leadják. Így megkímélik magukat és a tanácsi ügyintézőket egy kellemetlen eljárástól, de az önkényes beköltözés következményei rájuk is vonatkoznak, azaz: lakáskérvényüket 5 évig nem sorolják.

Mivel a lakásfeltörés szabálysértésnek minősül, az eljárás folyamán bármikor, de a kilakoltatási határozat megszületése előtt feltétlenül sor kerül arra, hogy a tanács igazgatási osztálya bírságot vessen ki. A bírság összege 3000 Ft-ig terjed.

A leggyakrabban 1000—1500 Ft körüli büntetések voltak, s időnként hol a család sanyarú helyzetét, hol a lakásfoglalások elszaporodását említették. Az, hogy az önkényes lakásfoglalók befizették-e a büntetéseket, nem derült ki. Aligha valószínű, hogy legtöbbjüknek lett volna erre pénze. Az is igaz azonban, hogy volt néhány eset, amikor a szociális helyzetre hivatkozva megszüntették a szabálysértési eljárást. Csupán teljesen véletlenszerű volt, hogy mikor milyen határozat született, hiszen e családok szociális helyzete nem nagyon különbözött, legfeljebb csak a rossz és a még rosszabb variációi mentén.

A kilakoltatást tehát végre lehet hajtani a fellebbezéstől függetlenül, de — mivel a legtöbben a *Megállapító határozat* után fellebbeznek — a tanács általában megvárja a fellebbezés eredményét. (Teszi ezt azért is, mert fellebbezéskor az ún. másodfokú lakásügyi hatósághoz elküldi az önkényes beköltözőről összegyűlt teljes anyagot.) Természetesen előfordulhat az is, hogy a kilakoltatási határozat után, sőt a kilakoltatás után (is) fellebbeztek, és az is, hogy a tanács nem várta meg a fellebbezés eredményét, és elrendelte a kilakoltatást (tehetette: a fellebbezésnek nincs „halasztó hatálya”).

Fellebbezni a másodfokú lakásügyi hatósághoz (a Fővárosi Tanács Lakásügyi Főosztályához) lehetett,¹ de többen fordultak kérvénnyel a kerületi tanács elnökéhez, elnökhelyetteséhez, esetleg a kerületi pártbizottsághoz vagy az MSZMP panaszirodájához. A fellebbezésekre a Fővárosi Tanács lakásosztálya válaszolt, a kérvényeket pedig a kerületi tanács lakásosztály vezetőjéhez adták tovább, valamilyen megjegyzéssel vagy anélkül. Az alábbi négy kérelem, fellebbezés között van olyan, amelyik téves tény megállapítása miatt, van, amelyik már a kilakoltatás után íródott, és van olyan fellebbezés, amelyik eredményes volt.

(. . .) Fellebbezés!

Alulírott Tisztelettel fordulok (. . .) a lakásügyi osztály vezetőségéhez. Kérem indoklásom figyelembe vételét.

Indoklás

Két pici gyermekemet egyedül nevelem. Tisztességes tiszta dolgozó nő vagyok.

Harmadik gyermekemet várom jelenleg. Férjemmel lakásügyi problémák miatt nem élünk együtt. Segítségét pénzbeli segítség

alapozza. Tanácsi dolgozó vagyok, mégpedig az 1. sz. óvoda dolgozója. Szív idegem van és veszélyeztetett terhes vagyok, amit orvosi papírokkal tudok igazolni. Kisebb gyermekem is nagyon beteges ami lázgörcsben jelentkezik nálla ez előző lakhelyünk miatt van ugyanis anyira ki hült ott lakásunk alatt a gyermek. Kérem elnézésüket ebben az ügyben legalább míg 3. gyermekemet világra nem hozom. (Hozzá teszem ha addig nem halna nálam el ugyanis a nagy idegi állapotom miatt ez is várható.) Nagyon nagy nyugalomra van szükségem. Nincs hova mennem ide köt az iskola óvoda, gyermekeim lelki állapotát nem szeretném tönkre tenni azal hogy kilakoltatnak.

Kérem önöket sziveskedjenek halasztást vagy pedig birságot ki szabni amit részletekben törlesztenék. Nagyon kérem önöket vegyék figyelembe helyzetemet hisz tél kezdetén az utcára nem mehetek gyermekeimmel. Amennyiben mégis bekövetkezne a kilakoltatás akkor közlöm 2 gyermekemmel együtt öngyilkos leszek. Mivel igyis idegromcs vagyok.

Tisztelettel (...)

*

Budapest Főváros . . . , ker. Tanács VB. elnökhelyettese
Azzal a kéréssel fordulok Önhöz Tisztelt elnökhelyettes asszony, hogy próbáljon segíteni rajtam s családomon.

Budapest, . . . sz. alatt lakom. 1985. júniusában törtem fel ezt a lakást. 1987. július 30-án, mint önkényes beköltözőt karhatalommal költöztettek ki.

Nekünk nincs lakásunk, ahova beköltözhetnénk, így az utcára raktak ki bennünket. Négy kiskorú gyermekem van, feleségem az ötödik gyermekünket várja. Engem ugyanebben a házban lakó testvérem bejelentett lakásába, de családomat nem engedte a Tanács. Orvoshoz nem tudunk menni, mert nincs családomnak állandó bejelentett lakása. A körzeti gyermek orvos csak szivességből emberieségből látja el gyermekeinket. Mint már említettem feleségem utolsó hónapos terhes, de nem fogja egy budapesti kórház sem fogadni, tanácsadásra sem járhat. Ahol feleségem két évvel ezelőtt lakott, oda nem engedem vissza, mert ott olyan körülmények vannak, hogy gyermekeinket nem tudná úgy nevelni, ahogy szeretnénk. Mi tisztességesen szeretnénk élni, gyermekeket nevelni, de így nem tudjuk ezt megtenni, hiszen nincs lakásunk. Nemsokára hetedmagamat fogom tartani, így nem tudunk albérletbe sem elmenni. De ki is venne bennünket oda. A televízió az újságok mind propagálják, hogy a cigányokat, így védik, meg úgy védik, de ebből mi nem érzünk semmit sem.

Tisztelt elnökhelyettes asszony kérem, hogy minél előbb valami elfogadható választ adjon, mert így nem tudunk élni, a jövőnk nem biztos. Kétiskolás gyermekünk van, akik itt jártak eddig iskolába, szeptembertől hová fognak járni, azt még nem tudjuk. Kérem, hogy segítsen nekünk. Vagy valami kis lakást kapjunk, vagy pedig engedélyezzék, hogy ide jelentkezessünk be.

Budapest,

Köszönettel:

*

Második gyermekem születése előtt 9 (...) Szept. 29-én foglaltuk el a (...) szoba konyhás lakást. Előzőleg férjem anyjánál laktunk 20 négyzetméteres üzlet helységbe. Gyermekeim anyósom férjem és három testvére. Akik nem vetették meg az italt. Örökös veszekedésükkel amugyis rossz hejzetünket mégrosszabá tették. Nem számított hogy gyermekem rossz hejzetünket mégrosszabá tették. Nem számított hogy férjemel albérletet mentünk nézni. Terheségem és kis gyermekem láttán legtöbb hejzről el utasítottak. Amég megüresedet hejzen csilagászati öszeget kértek. Amit nem tudunk ki fizetni. A lakásigénylésem öt éve be adtam. Többször jártam a lakásügyin érdeklődni kérelmem után de még csak biztatóválaszt sem kaptam. Halotuk hogy a (...) uton vanak üres lakások. Eleinte nem határoztuk el magunkat, de amikor anyósom terheségemet meg tudta kiakart teni az utcára benünket. Ezért ere a kétségbe eset lépésre szántuk el magunkatt.

Kérem legyenek tekintettel arra, hogy nem tudunk hol lakni és felnevelni két kicsi gyermekünket Reménykedünk hogy megoldódik lakás hejzetünk.

9(.) XI. 19.

(...)

*

A lakásügyi előadónak

Tisztelettel kérem a lakásügyi előadónót, hogy részemre sziveskedjék az állandó bejelentett lakásomat biztosítani mivel, hogy nincs hozzám tartozóm és nem tudok hová menni lakni és eddig is az utcán tartózkodtam mióta más egyének elfoglalták az állandó bejelentett lakásomat. Én ebben az állandó lakásomban úgy tartózkodtam mint család tag és eltartási szerződés volt kötve aminek eleget tettem. A lakásban való bejelentkezésem 1982. December 16-án történt. Amíg a lakásban nem tartózkodtam az ingatlanságom mindenem elveszet a lakásból. Szeretném ha az ingóságom és az állandó lakásomat saját tulajdonomba tudnám használni és élvezni. Nagyon nagy szükségem van a lakásra, mert állandóan a rendőrség molesztál, hogy az utcán tartózkodok és mindig azt mondják, hogy miért nem tartózkodok otthon a lakásban. Tudomásomra jutott az állandó lakásomban 1984. Februári hónapban jelenkeztek be. Nem tudom, hogy mikorra bizhatok abban, hogy a lakásban vissza költözhetek, mert amióta az utcán tartózkodok nagyon züllötnek érzem magam és azt nem szeretném folytatni ezt az életet mivel, hogy fiatal vagyok és a jövőben ovakodni fogok az ilyen problémáktól és rendes életet szeretnék élni. Köszönöm előre is a segítségüket.

Maradok tisztelettel.

9(...) Április 17.

Állandó lakcim Budapest (...)u.

A fellebbezések, a kérelmek sorsa meglehetősen egyhangú. Szinte minden esetben elutasítják őket, és szinte mindig ugyanazokkal az indokokkal: a lakásfoglalások elszaporodtak, a törvényeket be kell tartani. Egészen kivételesen (4—5 esetben) adtak méltányosságból szükséglakást, természetesen a szociális helyzetre való hivatkozással. De

annak alapján akár szinte mindenkinek adhattak volna szükségelhe-lyezést. A probléma egészével senki nem foglalkozott.

A kilakoltatásnál jelen van a tanács lakásügyi osztályának területileg illetékes előadója, a gyámügyi csoport részéről valaki (ha gyerekek is vannak a családban), a házkezelőség egyik képviselője, esetleg a házmester (ha van), a rendőrség és a Fősped.

A kilakoltatást végrehajtják, akár „otthon” tartózkodik az önkényes lakásfoglaló, akár nem. A rendőrség a hatóság védelmére rendeltetett ki,² a Fősped pedig az IKV által biztosított raktárba szállítja a lakásban található bútorokat és különböző használati tárgyakat. Amennyiben a kilakoltatott nincs jelen a kilakoltatásnál, leltárt készítenek a lakásból elszállított holmigról. Előfordulhat természetesen az is, hogy a leltár nem készül el. Az alábbi két leltár közül az egyiket a hivatal képviselője készítette a kilakoltatás helyszínén, a másikat maga a kilakoltatott, utólag.

L e l t á r

Készült: 19..... 09. 25-én
raktározásánál

Önkényes ingóságainak

Jelen vannak: rendőrség,
gondnok

- 1 pokróc ingóság
- 1 db villanykandaló
- 1 db gyermekkád (teli kád ingósággal)
- 1 db konyhaszekrény alsó (avult, használt)
- 1 db konyhaszekrény felső
- 1 db zöld heverő, használt
- 1 db faragott láda
- 1 db szék piroshuzat
- 2 db piros fotel
- 1 db hajlított fa szék
- 1 db rekamié
- 1 db villanytűzhely
- 1 db hajlított karszék
- 1 db vasvázás fotel (műbőr huzat)

*

L e l t á r

19..... IV. 17.

Budapesti

- alatti volt lakásomban maradt ingóságom
- 1 db ORION sztár TV 6500 Ft
 - 1 db Európa sztár magnós rádió 3500 Ft
 - 15 db kazetta 900 Ft
 - 1 db csatnélküli Oris autómata karóra 1800 Ft
 - 1 db szteppel bélelt orkán cszeki 1200 Ft
 - 1 db Velur műszőrel bélelt nagykabát
 - 3 db kor bársony nadrág
 - 2 db bársonying

2 db bársony cszeki
2 db falmer nadrág
8 db különféle garbópulüverek
2 db komplett öltöny tükörbársony néger barna
Több db-ból álló atléta, Több pár zokni
1 pár veszten csizma
3 pár edző cipő adidasz
2 pár fekete színű cipő
5 db törököző
1 gernetura ágynemű, párna, paplan pluszhuzatok
Ezen felül különböző apró tárgyak
Mind ezeket tanusítani tudják *Tanu*
Tulajdonos

A „raktárnak” kijelölt helyiségek maguk is szükséglakások vagy polgári védelmi helyiségek (magyarul légópincék). A raktár címét nem írják rá a kilakoltatott értesítőjére, amaz elraktározott dolgait csak akkor kapja vissza, ha a kilakoltatás és a raktározás költségeit kifizette (így pl. a meleg ruhák, tankönyvek — pénz híján — kiválthatatlanok). Másként ezeket a költségeket nem is sikerül a tanácsnak behajtania. A raktározási, szállítási költségek pedig sokszor meghaladják az elraktározott holmik értékét, hiszen a különböző használati tárgyakat, a bútorokat a lakásfoglalók általában lomtalanításkor szedik össze. A címet pedig azért tartják titokban, nehogy a kilakoltatottak a bútoraikhoz költözzenek (néhány esetben erre is volt példa).

Az elfoglalt lakást — a kiürítés után — lepecsételik, a kulcsokat átadják a házkezelőségnek.

A kilakoltatás megtörténtét ritkán jelezte valami az irattári anyagokon. Arra vagy következtetni lehetett, vagy az egyik iratra kézzel ráírták („kihelyezve” — dátum, olvashatatlan aláírás), ritkábban egy formanyomtatvány kíséretében küldték az aktát az irattárba, mint befejezett, lezárt ügyet: „A karhatalom megtörtént, további intézkedést nem igényel”.

1. A másodfokú hatóság most már a Köztársasági Megbízotti Hivatal. Ettől — úgy tűnik — sok minden nem változott, ugyanaz az ügyintéző írja ugyanazokat a válaszokat.

2. A gyámügyis a gyerekek védelmére (ha ott tartózkodnak, a kilakoltatáskor ideiglenesen állami gondozásba veszik őket).